

✓ בנימין צמח 1997 - 1901

בקיץ השנה נפטר בנימין צמח, אחת הדמויות המרתקות של התיאטרון העברי והמחול המודרני. בנימין צמח - שאחיו נחום היה מייסדו של תיאטרון "הבימה" במוסקבה בשנת 1918 - עבר עם אחיו הבכור לאמריקה, כאשר מקץ שנות סיורים בעולם התפלג הקולקטיב של "הבימה" וחלק מהשחקנים ובראשם המייסד והמנהיג של הקבוצה, החליטו לא לעלות ארצה כחברים.

באמריקה של ראשית שנות ה-30 היה בנימין פעיל כרקדן וככוריאוגרף בתנועת המחול בעל המודעות הפוליטית בניו-יורק. כאשר ביים הבמאי הגרמני הגדול ריינהרדט בניו-יורק את האפוס התנייכי שלו, The Eternal Road ("הדרך הניצחית"), הוא הזמין את בנימין צמח להיות הכוריאוגרף של המופע הענקי. למען עבודה זו חזר צמח מהוליווד, בה חי, לימד והופיע, לניו-יורק. בלוס-אנג'לס יצר צמח בשנת 1935 מופע המוני על בימת האמפיטאטרון Hollywood Bowl, מעין "מסכת" שנשאה את השם "נשף הניצחון", שזיכתה אותו בביקורות נלהבות.

למרות העניין שהיה לצמח במחול פוליטי, הפרולטארי, "השמאלני", מעולם לא זנח את המסורת היהודית. חלק ניכר מעבודותיו הכוריאוגרפיות והופעות הסולו שלו כרקדן התבססו על נושאים יהודיים.

בגיל של יותר מ-70, שעה שרוב האומנים פורשים לגמלאות, עלה, סוף סוף, ארצה, התישב בירושלים, לימד בבתי-ספר לדרמה, התעניין בנעשה בתחום המחול בישראל והיה לדמות נערצת על ידי תלמידיו הצעירים.

איש מופלא, אומן מהזן שמופיע רק פעם בעשרות שנים על הבימה.

שמבחינת התפוצה הוא עד היום הירחון המוביל בתחום אומנות המחול בעולם: יש לו כ-60 אלף מנויים וקונים.

זה היה כתב-עת רציני ומעודכן, ובין עורכיו וכתביו היו אישים כגון אן ברזל, הוותיקה שבמבקרי המחול בארה"ב ודוריס הרינג שהכתבה הראשונה שלה ראתה אור בשנת 1945. לידה גיאל הצטרפה למערכת בשנת 1947 והיתה לעורכת הראשית בשנים 1952-1970. היא הוסיפה לכתוב מדי פעם בפעם עבור העיתון עד מותה בשנת 1922.

ב-1970 התמנה ויליאם קומו, מי שהיה עד אז איש הפרסום והמכירות בירחון, לעורך ראשי. הוא שינה את כיוון הירחון, כי התייחסותו לאומנות המחול היתה מסחרית ופרפוליסטית. עד מותו בשנת 1988 גדלה התפוצה, אבל מלבד מאמריו הקבועים של קלייב בארנס וכמה מהכותבים הותיקים, שנותרו במערכת, רמת הכתיבה ירדה.

ה-Dance Magazine היה לכתב-עת ממוסחר ושיטחי, שנועד בעיקר למורים ותלמידי סטודיות. את ויליאם קומו החליף, אחרי מותו, מי שהיה סגנו, Richard Philp. רמת העיתון עלתה במקצת, אבל גם כיום הוא מכון למעשה יותר לסטודיות למחול ולמורים, מאשר לאנשי האומנות עצמם. אבל תפוצתו הגדולה מעניקה לו חשיבות בינלאומית.

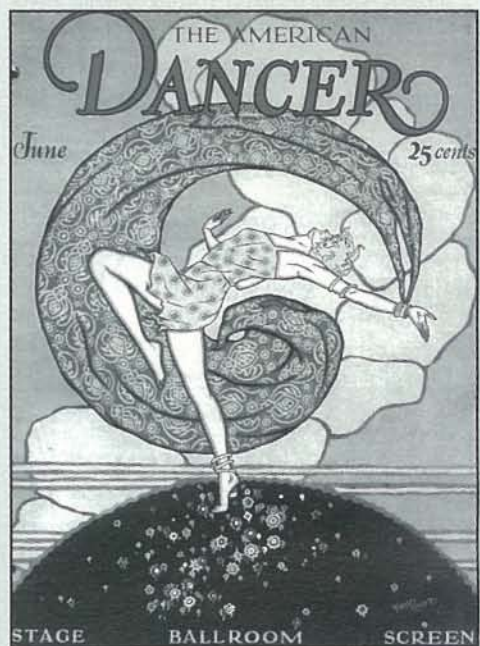
הכתבות מתרכזות ברובן בנעשה באמריקה בלבד, ובעיקר בתחום הלהקות "גדולות". אם כי גם כיום מתפרסמים בו מאמרים של מבקרים רציניים.

במשך שנים ארוכות הכתבת הישראלית של המגזין היא דורה סאודן.

DANCE MAGAZINE ✓ חוגג 70 שנה להופעתו

הוותיק בכתבי-העת המוקדשים למחול, הממשיך להופיע חודש בחודשו, ה-Dance Magazine הרואה אור בניו-יורק, חגג ביוני השנה את יום הולדתו ה-70. הירחון החל את דרכו בהוליווד בשנת 1927, תחת הכותרת The American Dancer.

בשנת 1933 הוא עבר לניו-יורק, ובשנת 1942 קנה אותו המו"ל רודולף אורטוויין. הוא רכש גם את כתב-העת Dance, ומשניים אלה יצא לאור העולם ה-Dance Magazine.

✓ לכבוד 50 שנה למדינת ישראל

שעה שרקדני ישראל ולהקותיה מוזמנים להופיע לכבוד יובל השנים לייסוד מדינת ישראל בכל רחבי העולם, החליט ירחון המחול של אוסטריה, היוצא בוניה, Tanz affiche, להקדיש כמחצית מגילון נובמבר '97 שלו למחול הישראלי.

בשער תצלום של להקת המחול הקיבוצית וכתרת (בעברית) מחול בישראל. אנדריאה אמורט כותבת על גרטרוד קראוס בימי נעוריה בווינה (ראה תרגומו של המאמר במוסף גרטרוד קראוס בגיליון זה של "הרבעון למחול בישראל"), אלפרד אוברזאוכר (Alfred Oberzaucher), היסטוריון ואיש יחסי הציבור לבאלט הממשלתי של אוסטריה מקשר בין יוצרי ומבצעי מחול-ההבעה של שנות ה-20 בווינה ובין דרכם בישראל. גיורא מנור סוקר את מצבו של המחול העכשווי בארץ; גבי אלדור משוחחת עם אוהד נהרין; עמוס חץ מתראיין על עבודתו ובסוף הגיליון יש מעין מונולוג מאת גיורא מנור.

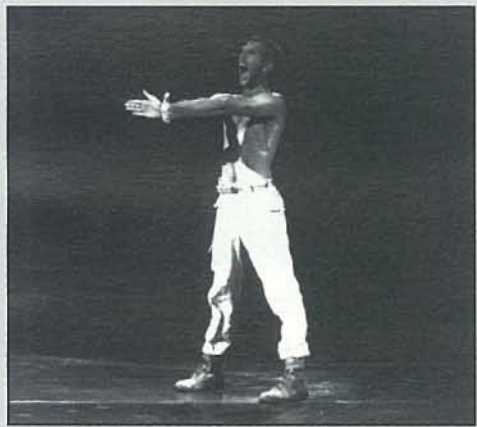

✓ "אורז בחלב" עבודה של רובי אדלמן ברוטרום

רובי אדלמן, יוצר ישראלי צעיר, שלמד אצל ירון מרגולין ובסדנת המחול בגעתון, נסע לפני שנתיים להשתלם באקדמיה למחול של העיר רוטרדם, הולנד.

לאחרונה יצר אדלמן מופע חדש, "Arroz con leche", שמו, משמע "אורז בחלב". למרות השם התמים של מאכל מתוק, שנקרא כך על שמה של מוזיקה שמשמשת לו רקע, זהו, לדברי המבקרים והיוצר, מחול העוסק, וזו אינה הפתעה בימינו, בקשיים ובעיות נפשיות של הדור הצעיר. לדברי המבקרים זהו מחול אכזרי למדי, חושפני ושאינו נרתע מחשיפה. מבקרת אחד העיתונים הגדולים באמסטרדם מכתירה את הביקורת שלה: "אף לרגע אי אפשר להפנים את הנושא". ואילו ברוטרדם היתה הכותרת: "מחול מאציו מחוספס". בקיצור, איש לא נותר אדיש לעבודתו של רובי אדלמן.

היצירה בוצעה במסגרת תיאטרון Theater Lantaren/Venster ברוטרדם. בין חמשת הרוקדנים המבצעים גם הישראלית, בת קבוצת כינרת, מיכל ארקנד, ומנהלת חזרות תל-אביבית, פנינה שופר.

✓ המחול והילד

הסניף הישראלי של האירגון הבינלאומי "המחול והילד" קיים כינוסו השנתי השמיני בספריה למחול שבבית-אריאלה בתל-אביב ב-20 באפריל 97.

נכחו כ-40 משתתפים. התקיים דיון על מחקר המחול בארץ, וכן התקיימו הרצאות, ביניהן דבריו המרתקים של הארכיאולוג ד"ר יוסף גרפילנקל על "ריקודים פרהיסטוריים", ד"ר מונעם חדד דיבר על מחקרים במחול הערבי בישראל, מרגרט אקלוב דיברה על מסורת המחול הבוכארי ונעמי בהט-רצון מסרה סקירה על מחקר המחול בארץ. ✓

בין אלה גם ליאור לב, הישראלי, שכבר הופיע במסגרת זו כיוצר בשנה שעברה, והעבודה שלו גם בוצעה במרכז סוזן דלל, במסגרת התחרות הבינלאומית, שנערכה שם בסתיו שנת 76.

הפעם הוא יצר מחול לשלושה, שנקרא "ניגון" (בעברית גם בתכניה הגרמנית), לצלילי ארנסט בלוך איגנץ מושהלס ובאך.

לדברי מבקר המחול של העיתון "Stuttgarter Zeitung", ברנד קראוזה, מוכיח ליאור לב, "שהצלחתו לפני שנה במחול 'תקווה' שלו לא היתה מקרית. באור קלוש הוא מניח לשלושת רקדניו להביע את בדידותם, שאין מנוס ממנה, וכל מאמציהם להחלץ ממנה אינם מצליחים. אבל הכוריאוגרף מסוגל להפיק מהבדידות משהו חיובי לכאורה. התנועה שלו זורמת בנחת על הבימה, וזה מזכיר קצת את קיליאן בצעירותו, והעבודה ממש מדכאת. זו עבודה בשלה".

ניגוד גמור לפסימיזם תוצרת ישראל הוא דואט מאת הספרדיה הצעירה פנלופה קאנטרל (Penelope Cantrell), "גם מחר יש יום". כותרת הנשענת, אולי, על השורה המפורסמת המסיימת את הסרט "חלף עם הרוח". כותב ברנד קראוזה: "הטוב שבקטעי הערב הוא של פנלופה קאנטרל... הדואט המינימליסטי שלה שטוף השמש מכריז על האושר להיות רקדן. מאריקה ליבר ודימיטרי מגידוב נעים בתנופות בהרמוניה מושלמת לצלילי פרק מתוך יצירה מאת פרגולוזי, מנצלים את החלל הרחב העומד לרשותם ומתעופפים להם, טרם נגמר החשק להתבונן בהם, אל הערב היורד. כי גם מחר יהיה יום, והם יהנו ממנו תוך מחול".

לדעת המבקר, יתכן והיוצרת הצעירה היא שתצטרף לשורת היוצרים הגדולים, שהחלו את דרכם במסגרת זו.

✓ מחול צעיר בשטוטגארט

מדי שנה עורכת "החברה ע"ש נובר" (שהיה מנהל הבאלט בשטוטגארט לפני כמאתיים שנה) מופע פומבי של יוצרים צעירים, שלא מעטים מהם הפכו במשך השנים לכוריאוגרפים ידועי-שם. יירי קיליאן, ג'ון נוימאיר, בילי פורסיית, אווה שולץ ורנאטו זאנלה, כולם יצרו את עבודות הנעורים הראשונות שלהם בשטוטגארט, ואלה נרקדו לראשונה בפני הציבור במסגרת מופעי החברה ע"ש נובר.

ביוני 97 נערך שוב מופע-חלון-ראווה שכזה, שרוב יוצריו הם רקדני הבאלט השטוטגארטי.

✓ ישראלים בקורס בינלאומי למחול בספרד

בעיר סאנטנדר (Santander) שבספרד התקיים בחודש יולי 97 קורס קיץ ראשון בחסות משרד החינוך והתרבות הספרדי. בקורס השתתפו רקדנים מקצוענים מכל רחבי ספרד ומארצות נוספות באירופה.

מישראל הוזמנו שני מורים ללמד בו: משה קדם ואלכסנדר ליפשיץ, שלימדו האחד מחול מודרני, והשני באלט קלאסי. את מחול הפלמנקו לימדה מרצ'יה אסמרלדה (Merche Esmeralda), אחת המורות הידועות ביותר בסגנון מיוחד זה.

הקורס נמשך שבועיים. ✓

✓ זבנג ותרפיה

יסמין ורדימון - מעין-החורש ולשעבר מלהקת המחול הקיבוצית - נמצאת בלונדון (עם חברה לחיים, איש הוידאו גיא בר-אמוץ), ושם הם מקיימים להקה הנושאת את השם הישראלי מאוד "Zbang Dance Company" - אם האנגלים מבינים מהו זבנג, לא ידוע.

מכל מקום, להקת הזבנג מופיעה ביצירה של יסמין, הנושאת את השם "Therapist", העוסקת בחיים בתוך בית-חולים. כותבת היוצרת: "בית-חולים רגיל, מקום שם זהותך הופכת למחלה, וחייך הופכים למאבק גופני בתוכך, כל אחד הוא חולה בפוטנציה וכל קרוב משפחה המגיע לביקור יש בתוכו קרוב אהוב". ✓

✓חילופי נשיי בספריה למחול

מראשית שנות ה-80 מנהלת גילה טולידאנו את הספריה הישראלית למחול, השוכנת בבית-אריאלה בתל-אביב. גילה אמורה לפרוש בקרוב לגימלאות. תחליף אותה בקרוב טליה פרלשטיין-כדורי, וזאת לאחר חיפושים לא פשוטים, שכן ניהול מוסד כזה, הכולל גם את ארכיון המחול הישראלי, דורש כישורים רבים ומגוונים.

ראדו קלאפר ימשיך בתפקידו כאחראי על מדור המחול של הספריה העירונית שבבית-אריאלה.

בשנת 1996 ביקרו בספריה 3250 איש. מתוכם האזינו 707 איש להרצאות שמארגנת ספריית בית-אריאלה, 736 צפו בקלטות וידיאו, 116 סטודנטים קיבלו יעוץ והדרכה.

בארכיון המחול שבספריה מצויים 941 תיקים של להקות ואומנים, אירועים ומחול אתני בישראל, מלבד הארכיון המתעד את המחול על כל צורותיו בעולם.

הוא הערה פוגעת, לאוזני כל הכיתה. "אותי, כמי שבא מחו"ל, לא השפילו ככה לעיני כולם. וגם זכיתי לכך, שהיקצו לי דירה קטנה על גג הבניין, ולא נאלצתי לגור עם עוד סטודנטים. אומנם גג הביתון היה פח לוהט, אבל היו שם לפחות מקלחת ושירותים 'מערביים', פרטיים."

שעות הלימוד הן מתשע בבוקר ועד 13:00, ושוב מ-18:00 עד הערב. שעות אחר הצהריים מוקדשות ללימוד שפת סאנסקריט העתיקה, וזה מאפשר לקרוא את ה"ודה", יצירה עתיקה ומקודשת, העוסקת במחול, שהוא חלק מהמסורת והאמונה הדתית.

"יש גם תלמידות. גם הן מתגוררות בבנין האקדמיה, אבל בניגוד לבנים, הנערות אינן יכולות לצאת לעיר, אלא בהשגחה צמודה", מספר רפי.

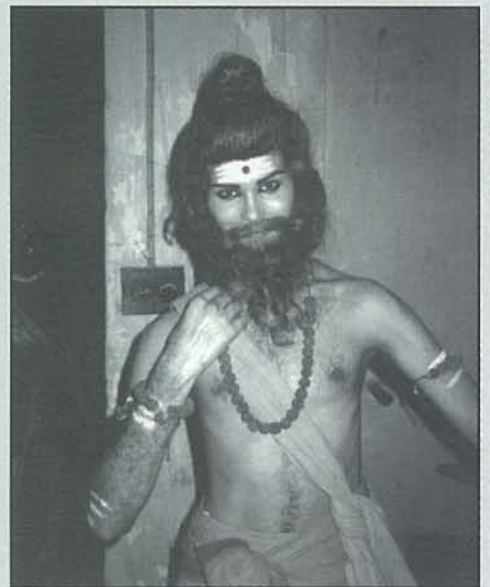
הוא לא היה התלמיד הזר היחיד. היתה בת מבולגריה ותלמידות מהולנד וארצות אחרות. להן היה חופש רב יותר מאשר לתלמידות ה"מקומיות".

- אבל אתה הרי נראה ממש הודי. האם ברחוב ובשוק התייחסו אליך כאחד משלהם?

"אפילו אם דברתי בהודית, מיד ידעו הכל שאני יזרי. למשל בשוק, ביקשו ממני מחיר גבוה, שנועד לתיירים הנראים בעיני בעלי הדוכנים 'עשירים', 'מאמריקה'... אגב, לשאלה איפה ישראל, תמיד ענו לי, בקצה אמריקה... המראה שלי לא הצליח לבלבל אותם".

האקדמיה מתקיימת בעיקר ממופעים, ויש כל שנה סיורים רבים בעולם, באירופה ובאזורים נוספים.

עכשיו חזר מסילקר הביתה, ולבעיות הביתיות הרגילות. הוא ימשיך להופיע עם תלמידיה של גולדמן, ובנוסף הוא מתחיל גם ללמד בסטודיו שלה.

✓החזרה מהודו

לפני זמן לא רב שב ארצה משנת השתלמות בהודו רפי מסילקר, בחור צעיר, בן למשפחת עולים מהודו, שהיה מתלמידה של ורה גולדמן. הוא זכה למילגה מטעם ממשלת הודו, והיה לסטודנט מן המניין באקדמיה "קוצ'יפודי" (Kuchipudi) לאומנות שבעיר מדרס, בדרום חצי היבשת ההודית.

בדרך כלל שוהים הצעירים ההודים ארבע שנים באקדמיה. זו שוכנת בבנין רחב מידות, הכולל גם חדרי מגורים ופנימיה. ראש האקדמיה, הגורו, הוא סיתנדרא יוגי (Sithandra Yogi), ועל פיו יישק דבר.

"לאן שהיד הולכת, לשם הולך המבט - ושם נוצר היופי" - היא אחת האמיתות המסורתיות של המורה הדגול. במזרח כמו במזרח, בשיעורים לא מרבים לדבר, אלא רק לנסות ולבצע את התנועות המוכתבות על ידי המסורת והגורו. האמצעי המשמעותי העיקרי

✓אייריש קופי ברגליים

מחזמר בתנועה בטעם אירי, "Riverdance" שמו, כובש את בימות אירופה ואמריקה. הלהיט הזה חובר על ידי המלחין ביל והילן (Bill Whelan), בן ה-43, ששדד לצורך זה את אוצר המנגינות והמחולות הקלטיים של אירלנד. ראשיתו של המופע היה בקטע בן 7 דקות שנוצר עבור תחרות האירוויזיון.

75 רקדנים ו-28 נגנים מצליחים להעניק לאוסף זה של כל מה שנחשב, בצדק או בטעות, למסורת אירית ומצליחים להעניק משהו למופע מלהיב, שכבר יותר מ-2.5 מיליון צופים ראו אותו משני עברי האוקיאנוס האטלנטי.

